

**EXEGESIS || IN EPISTOLAM || D. PAVLI AD EPHESIOS ||
ECCLESIAE, SANCTORVMQVE PA-||TRVM MENTI, ITA,
DEFENDENDIS PRÆ-||cipuis fidei dogmatibus accomodata,
vt à Ro-||berti Rolloci Scoti, Eidenburgensis ...**

Stevartius, Petrus

[S.l.], 1593

VD16 S 8959

Capvt Quartvm. Obsecro itaq[ue] vos ego vinctus in Domino. vt dignè
ambuletis vocatione, qua vocati estis, cum omni humilitate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70277](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70277)

scilicet nunquam deficiat, quæ sublimitas, ut Deus propter seipsum diligatur, & quæ profunditas, quia consiliorum Dei profunditas, qua utitur in hominis prædestinatione, penetrari non potest. Et hanc charitatem humano spiritu ac modulo nos metiri mentitur Rollocus, qui ad hoc, ut penetrare eam charitatem possimus, actas in fide profundius cum Paulo requirimus radices, quia frustra à Deo hanc gratiam impetrare niteretur Apostolus, si in nostra essent solum potestate abyssi profunditates diuinarum rerum dimetiri: sed enitendo dicimur Dei charitatem Christi cognoscere, ut quanto DEVS magis fuerit cognitus, tantò & magis diligatur.

54. Et quia Christus non sine causa crucem, quàm aliud mortis instrumentum magis elegit, ut charitatis magnitudinem exprimeret: ideò dicunt Patres, per latitudinem crucis, transuersum lignum, per sublimitatem, ligni partem, ubi erat titulus, per longitudinem, ligni partem à transuerso vsque ad terram, per profunditatem, quæ latet sub terra intelligi, ita quod hoc signo perfectionem Christianam indagari voluerit, Patris sapientia, quando per profundum, fidem, per sublime, spem, per latitudinem, charitatem, per longitudinem, perseverantiam significari voluit.

August. ep. 120. cap. 26.
Irenæus lib. 5.
Gregor. Nyss. orat. 1. de Resurrect.
August. epist. 119. 120.
Hieronym. Theophil. in hunc locum.

CAPVT QVARTVM.

Obsecro itaq; vos ego vincetus in Domino, ut dignè ambuletis vocatione, qua vocati estis, cum omni humilitate.

SICVT vitæ naturalis in homine principium, & basis omnium tum facultatum, tum actionum est substantia; ita spiritualis, ut suprâ insinuauimus,

55.

*Joan. 7. Sittien-
tes Venite ad
aquas.*

mus, est gratia, à qua diuersi ordinis virtutes oriuntur, quibus aliquis nouum iam hominem indutus, supernaturæ vires æternæ vitæ meritorias actiones operatur. Cuius effecta gratiæ, Christus ipse clariùs expressit, quando eos omnes inuitauit, qui summū bonum, & suam perfectionem desiderant & quærunt, vt veniant ad eum per fidem, promittens eis tale bonum, ac tantum, vt non ipsis solū sufficiat, sed vt in alios etiam possint deriuare. His ergò donorum spiritualium opibus à Deo per Christum dicatos Ephesios, hortatur Paulus, vt donorum, vocationisq; suæ dignam vitam agere, ac inter suos ciues ac domesticos in sanctitate & iustitia versari velint. Quod frustrà ab ipsis, Rolloce, exigeret, si ita comparari non possent & institui, vt ad præmium, tua ex sententia, ambulare nequirent.

56. Nequiter proinde Iusticiarios ad respiscenciam inuitas, quasi suæ vel prædestinationis vel vocationis causam, suis meritis aut operibus arrogarent, qui gratiæ diuinæ, initium suæ iustitiæ grata semper memoria adscribunt. Verendum tamen est, ne malam gratiam apud tuos in eas, quando ea te reuerentia seruorum Dei vincula, in quibus hîc gloriatur Apostolus, exosculari iactitas, vt principum purpuris & diadematibus, longis ea interuallis præferenda censeas. Id si ita est, cur auri & argenti thecas, vasa, ac ornamenta singulari opere & artificio fabricata, quibus eæ cathenæ continebantur, ipsis non modò vinculis, sed & ipsis ossibus & cineribus Sanctorū exustis, direpta, in prophanos vsus sacrilegè conuertenda esse passim docetis?

Solliciti seruare vnitatem Spiritus in vinculo pacis, Vnum corpus, & vnus Spiritus, sicut vocati estis in vna.

57. Monitionis suæ scopum esse animorum coniunctionem, quæ vinculo pacis & charitatis constringatur, exponit, vt quemadmodū in homine plurima multo sibi membra compaginata seruiunt; ita multi fideles vnum in Christo corpus esse velint, spirituales consensum fidei, spei, & charitatis arctissimè retinentes: cū enim à Deo omnis gratiæ, Vocati sint omnes in æternam gloriam suam, quæ commune omnibus est cōstitutum præmium, idè simul omnes in vnitatem Spiritus incedere simul laborare, ac mutuis se officiis prosequi debent.

Galat. 6.

Coloss. 1.

Ioan. 17.

Rom. 12.

1. Pet. 5.

Vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma. Vnus Deus & Pater omnium, qui super omnes, & per omnia, & in

58. Si, quam Paulus hīc desiderat harmoniæ Ecclesiasticæ nostræ vnitatem accuratius aduerteret Rollocus, societatis & pacis perturbatorum esse minister diceret, quos hic ceu seditiosos, officij, licet parū sapienter, commonefacit. Vnitatis seruandæ formam tribus vinculis exprimit: primū, vnitatem principij, Dei scilicet vocantis; vnitatem nempe vitæ æternæ, quam sperant, & quam vocati sunt Ecclesiæ ciues; vnitatem deniq; mediocorum, per quæ ipsis ad illam contendendum est, scilicet fidei, baptismi, & reliquorum Sacramentorum, quorum quasi ianua est baptismus. Quemadmodum enim eius Reipub. ciues dici non possunt, qui communibus legibus sub vno Magistratu, communis boni causa non viuunt: ita ad Ecclesiam non pertinent, qui nō eundem Ducem, nempe Christum sequuntur, eiusdem leges, fidem nimirum, non profitentur, idem bonum, beatitudinem videlicet vnam non expectant. Cuiusmodi credentes primitiæ Ecclesiæ depingit Lucas, dicens, eorum

Ioan. 3.

Marci 6.

Act. 16.

rum

1. Cor. 10.

rum cor, fuisse vnum, animam vnam. Ita multos vocat vnum Apostolus, qui vnum panem comedunt, & vnum corpus, qui calicem eundem participant, Lutheranis iure insultat Rollocus, qui fidem hoc loco fiduciam interpretantur, cum dicat Paulus, vnam esse fidem, id est, omnes idem iuberi credere, & eodem modo operari, quia vnum & idem est, quod à fidelibus debet credi: quæ ratio est, cur fides Catholica vocetur; Quod ipsum à Corinthiis exigebat Apostolus, petens, vt idem sentirent omnes, nec inter ipsos essent vel dissensiones vel schismata.

1. Cor. 3.

Vnicuique autem nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi. Propter quod dicit: Ascendens in altum

59 Licet fideles in hoc omnes conspirent, quod eis vnus sit Deus, vna fides, &c. habent tamen singuli donationes secundum gratiam, quæ data est eis, differentes eò, quod cuilibet de suæ gratiæ plenitudine Christus emetiatur & diuidat secundum propriam virtutem, vt sicut in eius potestate est largiri vel non largiri: ita tantum vel minus dare, ad eius voluntatem pertineat. Omnis siquidem gratia & spirituale donum fidelibus tam ad priuatam, quam ad proximorum vtilitatem data, à Christo, vt à fonte semper dimanarunt, quia ipse est, qui omnibus antè & post se hominibus suo aduentu, omnem à Deo benedictionem obtinuit, sicut principio explicuimus, quod & Regij vatis auctoritate confirmat hoc loco Apostolus, victoriam aduersus Syros olim habitam Christi victoriæ typum fuisse insinuans, nempe Christum à terra exaltatum omnia ad se attracta, id est, beatas Sanctorum animas in cœlum secum victorem abduxisse.

Matth. 25.

1. Cor. 3.

Rom. 12.

Ioan. 1.

Sap. cap. 1.

Psal. 67.

2. Reg. 18.

Ioan. 12.

Quod

*Quod autem ascendit, quid est, nisi quia & descendit primùm
in inferiores partes terræ? Qui descendit, ipse est.*

66. De cœlo Christum descendisse nō est aliud, quàm Deum, qui in cœlo est, hominem expurissimis sanguinibus virginis Matris Spiritu sancto cooperante, esse factum: solius enim diuinæ naturæ ratione non descendit, cum vbiq̄ue sit, ratione verò humanæ non descendit, quia non erat in cœlo, secundum quam dicitur hic ^{Ioan. 3.} ascendere, nam vt Deus præpotenti diuinitatis virtute in cœlos ascendit, & vt homo. Quamuis enim naturali virtute id fieri non potuerit, tamen virtus illa, qua beata CHRISTI anima prædita erat, corpus, vt libuit, mouere potuit, corpus verò quod iam gloriam adeptum erat, mouentis animæ imperio facile parebat. Ideò, inquit Paulus, ascendit CHRISTVS: quia ipse primò ^{Catech. Rom.} descenderat, factus mortalis vt ascenderet immortalis: aliter enim ascendere non potuisset; exinaniuit enim semetipsum, formam serui accipiens, & habitu inuentus est vt homo, propter quod datum est ei nomen, ^{Philip. 2.} quod est super omne nomen, neque enim ascensu materiales cœlos tantum, verum etiam omnem creaturam superauit. Vt quemadmodum non in hunc tantum inferiorem orbem, sed in ima terræ loca descendendo penetrarat: ita summa ac media quæque occupans omnia completeret.

67. Christo enim mortuo eius anima ad inferos, id est, ad ea receptacula descendit, in quibus animæ Sanctorum antè Christi aduentum excipiebantur, ibique sine vllō doloris sensu beata redemptionis spe sustentatæ, quæta habitatione fruebantur. Quod licet impiè rideat Rollocus, Scripturæ tamen auctoritas, & Apo-

G

stolica

Psalm. 15.

stolica traditio ipsam confirmant. Quid enim Davidis testimonio clarius: Non derelinques animam meam in inferno: quo fit evidens, Christi animam non sic ad inferos descendisse, eius ut vis & virtus eò tantum penetrarint, sed omninò credendum est, eum re & præsentiā descendisse, ut educeret Vincitos, de loco, in quo non est aqua, & omnes illuminaret, qui timent Dominum.

Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Evangelistas, alios autem

62. Cæcutit hoc loco Rollocus, qui donorum nomine, diuersi status, variæque dignitatis munera Ecclesiæ constituendæ collata, vel non intelligens, vel ministrorum Ecclesiæ hierarchiam non cernens, quas nescio functiones & officiorum efficacium dona, in medium adducit: quasi legitimè ab Ecclesia vocati Pastores & Doctores non sint existimandi, qui donis internæ gratiæ caruerint, ac procliuitatis ad bonum sensum se re ipsa vocatos non esse fuerint experti. Pauperum verò curam diuersi ordinis sacri dignitatem constituens, quæ Diaconos efficiat, facilè commonstrat, quantum à SS. Patrum sententia discesserit, qui Diaconorum ordinem non ad solam sollicitudinem indigentiam: sed & ad Sacramentorum dispensationem, & ad doctrinæ Christianæ explicationem semper reuocârunt, licet interim temporalium, piam curam ipsos etiam administrâsse, non eant inficias. Sed & vocationis ordinariæ, ab extraordinaria fictum ab ipso discrimen, ad eò monstrosum est, ut dispensationis Christi Sacramentum penitus euertere videatur. Ideò enim Christus, inquit, venit in hunc mundum, quòd esset perditus Ecclesiæ status, & quod

quod non modò Gentium, sed & Iudæorum res essent deploratæ, vt ordinarios ministros redigeret in ordinē: ita extra ordinem Apostoli vocati sunt, qui perturbatissimam rerum omnium faciem renouarent, & postremis temporibus, Hussus, Lutherus, Zvinglius sunt extraordinariè vocati, qui tyrannidem Antichristi coërcerent.

63. Quasi verò Christus, vt Reipub. Iudaicæ ruinas refarciret, carnem assumpserit, non autem potius, vt nouam Christianorum Ecclesiam constituens, ordinarios eiusdem moderatores eligendo, formam in posterum vocandi Pastores & Doctores inchoasset & exhibuisset, sicut hic apertè confirmat Apostolus, quando dispareres tum officio, tum gradus auctoritate ministros Ecclesiæ datos fuisse contestatur. Idem enim munus, quod à Patre acceperat Christus, dedit Apostolis, quos ita suos Vicarios instituit, vt qua auctoritate à Patre missus fuerat, eadem & ipsi mitterentur, ac tum alios etiam mitterent, nō ad prædicandum modò, sed & ad gubernandum, & ad dirigendum mundum, in viam salutis & veritatis. Neque enim hoc munus quisquam exercere iam inde ab ipso Christo vsque ad diem hodiernum potuit, nisi diuina missus esset auctoritate. Iuxta quod ad Hebræos scriptum est: Nemo sibi sumat honorem, nisi vocatus. Vnde potestatem hanc Apostolis conferendo, exteriori flatus cærimonia Spiritum sanctum iis tum ad instructionem, tum ad perfectionem impertiit, qui Spiritus in tota legitimè vocatorum posteritate semper permansit, quo destituti sunt omnes, qui Reipub. Apostolicæ ciues non fuerint insiti. Cùm enim, vt inquit Augustinus, inspiratio illa, de qua illic agit Domi-

Matth. 28. 16.

Ioan. 10.

Hebr. 5.

Matth. 28. 23.

1. Tim. 6.

Rom. 10.

1. Cor. 10.

nus, gratia quædam fuerit, quæ per traditionem potestatis infunditur ordinatis, tum ubi potestas ordinationis nõ est, nec ibi gratiæ collatio erit. Vnde fit perspicuum, in Ecclesia hanc solam residere, quæ columna est & firmamentum veritatis.

Luc. 6.

1. Cor. 12.

Luc. 21.

1. Tim. 5.

Act. 2.

64. Quemadmodum verò Apostoli duodecim, qui gradu & dignitate septuaginta duobus præirent, sunt electi: ita qui iis successerunt Episcopos à Presbyteris dignitatis gradu semper fuisse diuersos, tum Scripturæ auctoritas, tum Patrum consensus, tum Ecclesiæ consuetudo semper comprobârunt. Nisi enim distincti fuissent horum ordinum gradus, Timotheus à Paulo non prohiberetur aduersus presbyterum accipere accusationem sine duobus vel tribus testibus, nec Titus fuisset iussus per ciuitates constituere presbyteros, nec Matthias antè discipulus, nouo ritu Apostolorum collegio annumerandus, debuisset ordinari. Ex quibus splendidè mentiri Rollocum fit perspicuum, quando Presbytero & Episcopo parem à Scriptura tribui auctoritatem confingit. Qua etiam impudentia ministeriale in Ecclesia constitutum esse caput negat, propterea quòd eius hîc à Paulo, inquit, nulla fiat mentio.

Matth. 16.

Ioan. 6. 1.

65. Sed nõ intelligit, quod etsi potestas in vniuersam Ecclesiam ordinaria data sit Petro, extraordinaria tamen & delegata aliis etiam Apostolis initio Ecclesiæ data fuerit, qui vbiq; poterant prædicare, baptizare, ordinare, vt fides eò citius toto terrarū orbe posset extendi, ipsis tamè Apostolis mortuis, Apostolicā auctoritatem in solo Petri successore ordinariā permansisse, ex eo fieri euidens, quòd nullus vnquā Episcopus omnium Ecclesiarum

fiarum sollicitudinem habuerit, sicut solus Christi Vicarius, & Petri, cui claves promissæ, oues commissæ fuerunt, successor. Quo etiam conuincitur, Rolloci commentum esse falsum, afferentis politici regiminis caput à Deo hominem esse constitutum, Ecclesie verò solum moderatorem esse Christum. Quasi verò Ecclesia militans, quæ visibilis est, visibili capite non indigeat, quod absente corporaliter Christo, præsit, vt visibilem hanc Ecclesiam in vnitæte fidei, doctrinæ, morumque contineat. Quò cœlum conscensurus spectasse videtur Saluator, quando promissam antea gubernationem tum Prælatorum, tum subditorum, tum inferiorum, tum superiorum sub ouium & agnorum nomine vni Petro commissam voluit, quam eius successores per manus sibi iure semper vendicârunt, vi promissionis & commissionis à Christo ipsi Petro factæ.

66. Quos verò cœcorum duces commemorat hîc Rollocus, fures & latrones fuisse constat, quod nec per ostium in ouile ingressi, nec vocati, multas animarum myriades mactârunt, quando Christianæ doctrinæ veritatem iactantes, non tam per Christum, qui est ostium, siue per eam, qui in ipsum est, fidem, siue per eius pastores, quàm per inferiorum portas in Ecclesiam sibi parârunt aditum.

Ad consummationem Sanctorum in opus ministerij, in adificationem corporis Christi, donec occurramus omnes

67. Ideò Apostoli, Prophetæ, &c. sunt Ecclesie dati concessi, vt nos veluti paruulos regant & instituant, donec omnes credant in Christum, & eum agnoscant, desinantque esse paruuli fluctuantes, sed perfectam ac solidam habeant fidem, nullis hæreseon flatibus, nullis

*Philip 3.**Esaï. 53.**Rom. 10.**Math. 11.**Luc. 10.*

persecutionū procellis obnoxiam, donec firmi ac constantes in vera Christi cognitione maneant, ac sic demū edificium illud, quod in Christo Pater proposuit, membris, partibus & modis omnibus sic compleatur, ut amplius illi nihil desit. Cū enim verum Christi corpus ad plenam triginta ferè trium annorū ætatem perductum idæa sit corporis mystici, eius ætatis perfectioni conformis erit sanctorum ætas, quando fuerint à mortuis suscitati, quia nullus in eis senectutis defectus aut deformitas, reformabit enim corpus humilitatis nostræ Christus cōfiguratum corpori claritatis suæ. Et quia Pastores & Doctores sæpè frustra verbo & exemplo in Ecclesia laborant, ineptè colligit Rollocus, certam legitimæ vocationis diuinæ notam ex efficaci ædificatione debere colligi, nisi velit Esaïam contendere minimè fuisse Prophetam, quòd eius auditui, ut ipse queritur, nemo crediderit, aut Paulum Apostolum dignitate velit spoliare, quod eius Euangelium non ita efficaciter in hominum animis operaretur, & Christum nō fuisse Messiam enunciat, qui tum verbis, tum signis parūm sæpè fructus retulit.

68. Sanè habet Ecclesia Catholica veros Doctores, licet eis euangelizantibus nō credat Rollocus, sicut Sol verè suas vires exerit, licet eius splendori aliquis sæpè obex obsistat. Christi corporis ædificationem verbi diuini prædicati effectum esse libenter Rolloco concedimus, sed solius Scripturæ angustiis verbum Dei, quòd omnia ad salutem necessaria contineat, restringere non possumus, quia longè plura credenda, tenendaq; sunt, quàm quæ Scriptura docet. Frustrà proinde hinc Pontificiorum ementitas traditiones damnat: nam cur Doctores Ecclesiæ datos putet? nisi ut Scripturæ sensum aperiant, sacros

facros libros interpretentur, & plurima, quæ nec aperte nec obscure sacris literis continentur, ad doctrinam tamen fidelium pertinent, depromant, & exquirant diligenter quid vniuersa semper tenuerit Ecclesia, quid consiliis institutum, quid retentum, quid damnatum, quid uè sit probatum. Frustrà etiam & Prophetæ & Euangelistæ essent dati, si solius uerbi scripti præsidio Christi corpus deberet ædificari, quòd non omnia suppeditet, quæ & ad fidem & ad mores iudicari possunt esse necessaria.

Hoc igitur dico & testificor in Domino, ut iam non ambuletis, sicut & Gentes ambulauit in uanitate sensus

69. Eorum, quæ hæctenus à Paulo dicta sunt, hic erat scopus, ut in fide confirmatos Christoque insitos Ephesios, ad uberes bonorum operum fructus incitaret. Hinc eos, ut iustè uelint ambulare, seriò cohortatur, uiam & rationem in Spiritu proficiendi insinuans. Ac imprimis mentem uiciis, prauisq; cupiditatibus uacuum, quæ de singulis actionibus rectè diiudicet, requirit, demùm ut Deo rerum omnium principio & fini innitatur, ad eius legem tanquam ad regulam certissimam, qua suum finem assequantur, omnia sua consilia & cogitationes reuocantes, ne ueteri Gentium consuetudini insistentes, sapientiæ lucem, per quam Deum uerè debent cognoscere, atq; diligere amittant.

70. Quemadmodum enim is, qui solis splendore oculos claudit, in tenebris uersatur: ita qui à Deo recedit, dicitur eius cor siue animus obscurari, quando sibi, non Dei bonitati sapientiæ opinionem adscripserit, quia ut est apud Prophetam: Stultus factus est homo à scientia sua: Cùm enim gentes naturali cognitione, rerum creaturarum pulchritudine & magnitudine adducti, Dei potentiam,

Galat. 5.
2. Tim. 4.
Ioan. 15.

Sap. 2.
Iob. 2.
Hierem. 18.
Rom. 1.
1. Pet. 2.
Sap. 13.

Psal. 18.
Rom. 1.
1. Cor. 12.

tiam, maiestatem, sapientiam, virtutē (in quibus effectis velut in speculis & libro quodā relucebat diuinitas) cognouissent, vani sunt facti, eò quòd contenti inquisitione, & quā inquirendo adepti erant, cognitione, animum non intenderunt actioni, quę inquisitionis & cognitionis est finis: Sicut, qui multa de Deo disputant, nec tamen hoc agunt, vt tota animi adhæsione illum amplectantur, in eiusque amore magis ac magis proficiant: quibus timendum est, ne eueniat, quod Philosophis, qui cum agnitum Deum non glorificassent, ita se libidini exposuerunt, vt ad omnem occasionem illa vterentur, nihilque prætermitterent, quod esset immundum, ita vt illorum libido terminū nesciret, non quòd natura sua huic libidini hominis mens seruiat, vt vult Rolloocus, Papistas & Philosophos ridens, quòd regina facultatum ab ipsis constituatur, sed quòd admirabili illa vi, quam ei Deus inseuit, cuius vigore poterat in Dei notitiam nō modò venire, sed ex notitia in eius amorem inflammari, sponte soleat abuti, quę naturalis cognitionis præsidio multa bona, honesta, & vtilia poterat mandasse effectui.

Si tamen Christum audistis, & in ipso edocti estis (sicut est veritas in Christo Iesu) deponere vos secundum

1. Theff. 2.
2. Theff. 1.

71. Quia disciplinæ, auditus obsequitur, vult Ephesios memoria repetere Paulus, quę de Christi fide & imitanda vita audierant prædicari: ex quibus facilè, inquit, colligerent, quàm contraria sit doctrina gentilium doctrinæ & vitæ Christi. Illa enim vitiiis seruit, & vetus homo dicitur, hæc vitiiis extirpatis, virtutes inserit & plātat, & vitę nouitas appellatur. Cum enim ea vetusta dicantur, quibus ruina & corruptio, proximè impēdent (quod enim antiquatur & senescit, propè interitum est) tum homo pecca-

Proverb. 15.
2. Hebr. 8.

peccati obnoxius, secundum imperfectionem, quam per Adamum attraxit, viuens, dicitur vetus, quod à natura suæ origine recedens, rationis scilicet imperio neglecto, brutalibus illecebris & cupiditatibus carnis agatur: quam ideò vitæ verustatem iubet alibi Paulus cum omnibus actibus suis expoliari, vt hominem eum possint homines induere, qui est secundum agnitionem Dei, secundum imaginem eius, qui creauit illum. Ex quibus, Christi cognitionem cum Rolloco sanctimonix agnitionem esse lubentissimè confitemur.

Roman. 13.

1. Timoth. 6.

Sapient. 2.

Coloss. 3.

72. Cuius initium cognitionis cum sit verbi diuini prædicatio, tantum abest, vt verbo Dei peccatum imputemus (quemadmodum mendaciter Papisticis affingit Rollocus) quin potius beatos eos prædicemus, qui Dei verbum non modò audiunt, sed & custodiunt. Quin immò verbum Dei corda hominum in Christo fructu ferentia, & per gratiam, fidem & dilectionem vnita, sic purgari dicimus à peccatis, vt plus semper in vita fructus afferant. Purgat enim Dei sermo hominum animos à multis imperfectionibus, tum illustrando & docendo, tum increpando & admonendo, tum instruendo & affligendo, cum tam viuus ac efficax sit, vt omni gladio ancipiti sit penetrabilior, immò pertingat vsque ad diuisionem animæ & Spiritus, compagumque & medullarum.

Luca 11.

Ioann. 15.

Hebr.

Renouamini autem spiritu mentis vestra, & induite nouum hominem, qui secundum Deum creatus est in

73. Quod secundum carnem natum est ex aliquo, tale est, inquit Basilius, quale id, ex quo natum est: cum ergo omnium hominum principium fuerit Adamus, per quem in omnes peccatum pertransiit, quando à volun-

H

tate

Psal. 50.

Osea 8.

1. Corint. 15.

Gen. 6.9.

Ioann. 3. Nisi
quis renatus
fuerit.Gal. 5. In Chri-
sto Iesu circum-
ciso, &c. nihil
est, sed noua
creatura.Sapient. 1.
2. Corint. 1.

tate diuina descendit peccando, clarum est, homines omnes non sine peccati labe, & cum rectitudinis ac ordinis naturalis defectu procreari: omnes enim sicut Adam, transgressi sunt pactum, ibi prauaricati sunt in Deo, dicit Oseas. Quemadmodum vetustatis initium fuit Adamus, ita nouitatis est CHRISTVS, quia sicut in Adam omnes moriuntur: ita omnes in Christo viuificantur. Vt enim homo uiuit vita vegetatiua, sensitiua, rationali, secundum quam non quicquid agit aut cogitat, peccat, ut vult Rollocus (licet ab adolescentia sua ad malum propendeat) ita natura humana super esse humanum, Christi meritis, per Spiritum sanctum accipit aliam vitam diuinam, supernaturalem, incorpoream, cuius certa sunt indicia conuersationis, virtutum, & vitæ Christi imitatio & expressio, secundum quam hominem nouum dicitur hic quispiam indutus, quando scilicet ex ipsis operibus nouæ & diuinæ mutationis, ac natiuitatis internæ efficacia fuerint edita argumenta.

Nolite contristare Spiritum sanctum Dei, in quo signati estis in die redemptionis. Omnis amaritudo, & ira

74. Quia à præcipuis vitiis, quæ in Decalogo continentur, conatus est Apostolus paulò antè Ephesios dehortari, hinc monitionis causam reddit, quia Spiritus sanctus hominis cor inhabitans, his peccatis contristatur. Sicut enim, quando quispiam contristatur, ab eius, qui contristat, societate procul disiungitur; ita Spiritus S. à peccante. Quasi Paulus dicat, ne quidquã faciant, quo si fieri posset, meritò Spiritus S. posset contristari, Spiritus enim disciplinæ effugit fictum, & aufert se à cogitationibus, quæ sunt sine intellectu, cuiusmodi

iufmodi sunt, quas antea attigit, furti, mendacij, fornicationis, scurrilitatis, superbix, quas qui in animum admittunt, diabolo cenferi locum dedisse debet. Quæ expositio, etsi ad Pauli mētem satis accommodata videatur, non tamen malè sentiunt, qui verbis obscænis in confessu piorum virorum sine ratione effusis, dicunt, audientium animos, inhabitantem Spiritum sic conturbari, vt quasi tristis abscedat, eò quòd qui Deo adhæret, vnus cum illo spiritus efficiatur. Ex quo Spiritus sancti ab homine discessu, maximum damnum provenire, fit inde perspicuum, quòd Dei imaginem, animo suo impressam, amittat, quam ea die, qua Christi per Baptismum redemptionis particeps effectus fuerat, acceperat, dum ei Spiritus Dei character imprimeretur, & gratiæ arra eius cor donaretur, quæ diligenter aliàs erat custodienda, quòd ea perdita, nemini salus contingat, vitaque æterna concedatur.

CAPVT QVINTVM.

Estote ergo imitatores Christi, sicut & filij carissimi.

D M A X I M O hominibus est argumēto, quòd sint Dei filij, si facilè remittant iniurias, & inimicos diligāt ex animo, quia in eo similitudo quadam cum parēte Deo elucet, qui sibi infestissimū hominū genus filij sui morte, ab æterno exitio redēptum, reconciliauit. Vnde cœlestis Patris filios Christus Dominus appellandos promisit, qui pro persecūtibus se preces ad Deū fudissent. Hinc cum mutua ignoscendi necessitate proposita ad misericordiā Ephesios superiori- ricapite, prouocasset, huius initio, cōmunem parentem

H 2

Deum